

Innspill til Postutvalget

Pensjonistforbundet og SAKO-organisasjonene representerer nærmere 290 000 personer og er Norges største interesseorganisasjon for eldre. I dag er det over en million alderspensjonister i Norge. Antallet og andelen eldre har økt og vil øke i årene fremover. Begrepet eldre er likevel en upresis størrelse, fordi eldre er en sammensatt gruppe som spenner over nesten fem ti år (65-100+), og med store forskjeller innen helse, økonomi, utdanningsnivå og deltakelse.

Betraktet som en gruppe er det likevel noen fellesnevnerne: Eldre er som regel utenfor arbeidslivet og tilbringer mer tid i eget hjem, utgjør en større andel av det digitale utenforskapet, bruker helsetjenester mer og oftere enn andre, har litt lavere deltakelse i samfunnet, og bor oftere alene og i distriktskommuner. Vårt innspill har dette som utgangspunkt.

Vi har stor forståelse for at Postens rolle er i endring. Det er åpenbart et behov for å se hvordan Postens landsdekkende distribusjonsnett kan og bør brukes for å dekke andre samfunnsbehov. Samtidig vil vi advare mot at en viktig tjeneste som leveringsplikten utelukkende vurderes utfra snevre bedriftsøkonomiske hensyn. Derfor er vi glad for at utvalgets mandat også omfatter «hensynet til sårbare grupper og geografiske forskjeller i kommersielt grunnlag for distribusjonsvirksomhet.».

Posten har et landsdekkende nettverk, høy tillit og stor lokalkunnskap. Vi mener derfor det er et stort utnyttet potensial i å bruke Posten til å løse nye samfunnsbehov overfor en aldrende befolkning. Derfor ser vi gjerne at pilotprosjektet i Sogndal, Ringsaker og Asker prøves ut i flere kommuner, over hele landet og tilpasset den enkelte kommunes demografi, geografi og topografi.

Det er både en nødvendighet og et mål at flere eldre skal bo lenger i eget hjem. Da må de kunne være trygge på å kunne få nødvendig informasjon, tilgang på nødvendige tjenester og unngå ensomhet og utenforskap. Her kan Posten spille en viktig rolle, særlig i distriktskommuner med store avstander og høy andel eldre.

Kompetanse Norge har beregnet at om lag 600 000 voksne er såkalt digitalt utenforstående. Litt over halvparten av disse er eldre. Digitalt utenforskap er derfor en varig utfordring som ikke vil forsvinne over tid. Særlig uføre er overrepresentert blant de yngre. Disse tilbringer i likhet med eldre mer tid i eget hjem enn andre og har lavere deltakelse i samfunnet.

Nærmere 350 000 eldre er forhindret fra likeverdig deltakelse, fordi de ikke behersker digitale verktøy. De sliter med å utføre banktjenester, finne offentlig informasjon, bestille billetter til kollektivtrafikk og kulturtilbud, og å delta på sosiale plattformer på internett. For dem medfører dette redusert selvstendighet, tapte muligheter, mindre informasjon, lavere trivsel, lav selvfølelse, økt ensomhet og redusert psykisk helse.

Ovennevnte gruppe er mer avhengige av informasjon gjennom tradisjonell post enn andre, men vil også kunne utgjøre den viktigste målgruppa om Posten utvider sitt tjenestetilbud. Posten kan spille en avgjørende rolle gjennom å gi informasjon i formater brukerne er trygge på, levert av en etat og personer de har tillit til. Her viser vi bl.a. til pilotprosjektets erfaringer i Asker, der deltakelsen på kulturtilbudene økte da informasjonen ble formidlet på denne måten.

Vi støtter at Posten ved behov kan tilby en dørterskel-tjeneste der brev kan leveres direkte på døra til ikke-digitale, samtidig som at postbudet kan ha med seg nødvendig og/eller relevant informasjon fra kommunen, brannvesenet, politiet eller helsevesenet. Samtidig er vi opptatt av at tradisjonell brevpost med leveranse i egen postboks i nærheten av eget hjem ikke effektiviseres (ytterligere) bort. Dette må fortsatt være en del av leveringsplikten.

Digitalt utenforstående er ofte en mer sårbar gruppe i forhold til totalberedskap og helseberedskap. Eldre har ofte behov for tidligere informasjon og tidligere innsats for å bevare egen helse, for eksempel som prioritert gruppe av vaksiner. Posten spiller allerede en viktig rolle som distributør av nødvendige medisiner over hele landet, men kan også brukes for å bidra til at flere eldre mottar viktig informasjon og kan agere ut fra den, f.eks. å la seg vaksinere.

Avislesningen i Norge er dalende, men fortsatt høy sammenliknet med andre land. Papiravisene er fortsatt viktige demokratiske kanaler, særlig for eldre. Både meningsbærende riksaviser og lokal- og regionsavisene er avhengige av Posten for regelmessig distribusjon. Selv om lønnsomheten for Posten er dalende, er betydningen av å få en papiravis fortsatt stor for den enkelte leser. Papiravisene binder lokalsamfunn og folk sammen, samtidig som de stiller privat og offentlig makt til ansvar. Derfor må distribusjonen opprettholdes.

Pensjonistforbundet mener nytenkning på tvers av sektorer er nødvendig for å løse Postens utfordringer. Postens leveringsplikt må ses i sammenheng med andre

nødvendige tjenester. Vi mener derfor det bør utredes ytterligere om og i hvilken grad Posten kan tilby og utføre andre tjenester enn i dag. Disse må ikke nødvendigvis være hjemlet som del av leveringsplikten, men likevel kunne brukes som argumenter for å opprettholde den. Vi tenker ikke her kun på offentlige tjenester, men også mindre tjenester med stor betydning for mottakeren, f.eks. lette vedlikeholdsoppgaver som å bytte lyspærer o.l.

Det er likevel viktig at dette ikke blir til erstatning for faglig tjenesteyting som krever særskilt kompetanse, f.eks. helsefaglige oppgaver eller håndverkstjenester. Skal Posten levere slike tjenester, må den faglige og formelle kompetansen tilpasses dette. Enhver endring i arbeidsinnhold må skje i samarbeid med arbeidslivets parter.

Vi mener utvalget bør knytte Postens rolle opp mot Bo trygt hjemme-reformen og målet om et aldersvennlig samfunn, fordi Posten er viktig for beredskap, inkludering, deltakelse og folkehelse. Ved å utvide Postens rolle gjennom å tilføre flere viktige oppgaver, vil det også fortsatt være mulig å vurdere leveringsplikten utfra dens samfunnsøkonomiske nytte, og ikke kunne avfeie den som et «gammeldags tiltak for dem som helst vil ha alt på papir».

Vennlig hilsen

Eyvind Frilseth
Avdelingsleder fag og politikk
Pensjonistforbundet